

conscientiæ fœditate confusus, iudicii horrore perterritus barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abyssis: cogita Mariam.... Mariam invoca.... Ipsam rogans non desperas. »

Poterit etiam confessarius consolari pœnitentem desperandum, et in spem erigere sequenti discursu. Si criminum tuorum remissio et animæ salus constituta foret in mei solius arbitrio, et ex paterno, quo te prosequor, affectu unicè penderet; nonne spem maximam conciperes consequendæ remissionis criminum tuorum, et salutis? Nonne animus tuus depositâ omni pusillanimitate securus quiesceret? Procul dubio. Et utinam ex me solo hæc penderent, illicò res confecta foret, nisi Pharaonicâ obstinatione mallet cor obdurare, quàm seriò ad Deum converti. O te miserum homuncionem! Si criminum tuorum remissio et animæ salus ex me unicè penderet, firmiter Jesu sperares, et securus quiesceres. Pendet hæc unicè à Filio Dei incarnato, et desperas! Num amor meus erga te quantumcumque paternus amor infinito, quo te Jesus prosequitur, vel à longè comparari ullatenùs potest? Num ego vel guttulam sanguinis pro te effudi hactenùs? Jesus omnem sanguinem suum pro te fudit; pro te flagellatus, pro te spinis coronatus, pro te cruci affixus fuit; et tandem post trium horarum agoniam, ignominiosissimam ac dolorosissimam pro te mortem in cruce obiit; pro te, inquam, et æternâ animæ tuæ salute, et quidem pari amore et affectu, ac si nullus præter te redimendus et salvandus existeret. Quantò ergo potiori jure ac ratione oportet te in spem maximam erigi consequendæ remissionis criminum tuorum et salutis, quam novisti in solius Jesu salvatoris tui arbitrio constitutam esse, quàm si hæc à me et paterno cordis mei erga te affectu unicè penderet.

siquidem amor quo te Jesus prosequitur, et quem tot tantisque tesseris comprobavit, omnem non tantùm meum, sed omnium hominum possibilem erga te amorem, immensum ac infinitum superat, et excedit! Quapropter, ô amice pœnitens, noli posthàc in negotio salutis tuæ dejecto esse animo; sed potiùs eum erige, et dic cum S. Augustino in Meditationibus suis, cap. 14: « Desperare utique potuissem propter nimia peccata mea... Sed desperare jam non audeo, quia cùm inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii tui; quantò magis reconciliati salvi facti sumus per eum! omnis namque spes et totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus qui effusus est propter salutem nostram. In ipso respiro et in ipso confusus ad te pervenire desidero. »

SECTIO XXII.

De remediis quæ præscribenda sunt contra peccatum præsumptionis.

§ I. Prænotamina.

Quandoquidem per præsumptionem non minùs frequenter, imò frequentius peccetur, quàm per desperationem; convenit contra illam etiam quædam remedia assignare. Sed priùs:

Nota primò duplex dari genus præsumptionis: Prima inordinatè nititur propriæ virtuti, ut quando aliquis gloriam æternam, aut aliud bonum supernaturale cupit habere ex propriis viribus, non de Dei misericordiâ confidens, sed æstimans tale beneficium aut sibi ex suis viribus operanti esse debitum, aut saltem esse possibile sic acquiri; et hæc præsumptio vocari solet præsumptio Pelagiana, aut illi vicina,

Altera præsumptio, quæ Lutherana dicitur, vel ei affinis, de Dei bonitate et misericordiâ nimium confidit: nimium, inquam, non quòd possit esse superabundantia ex parte Dei, qui est objectum spei, quasi possit aliquis nimium sperare de Deo; sed quia præsumptuosus aliquid de Deo sperat quod suam propriam conditionem excedit, quodque non est eo modo possibile haberi quo sperat, juxta legem à Deo positam, et nobis cognitam; sicut cum aliquis sperat se veniam consecuturum à Deo sine pœnitentiâ, vel gloriam sine meritis.

Nota secundò præsumptionem, seu primo seu secundo modo acceptam, esse peccatum in Spiritum sanctum, quatenus per eam tollitur, aut saltem contemnitur auxilium Spiritus sancti, per quod homo à peccatis revocatur, et ad salutem perducitur.

Nota tertio præsumptionem interdum esse cum infidelitate, interdum cum fide. Est cum infidelitate, quando præsumptuosus credit Deum dare veniam peccatoribus, etiamsi non agant pœnitentiam, et gloriam absque meritis, et propterea confidit se illa beneficia sic adepturum. Est autem cum fide, si ejus modi erroneas opiniones non habeat, sed solum ita de facto intendit salutem vel remissionem peccatorum, ac si illam expectaret sine meritis gratiæ, vel sine pœnitentiâ.

Nota quartò peccatores qui nolunt vitam mutare in melius, ac nihilominus securè sperant salutem, sibi firmiter persuadentes Deum in fine vitæ futurum illis propitium, vel quia nomen dederunt alicui sodalitati B. Virginis, vel ob devotionem erga sanctam Barbaram, vel alium sanctum, reos esse peccati præsumptionis, utpote inordinatè ac nimium confidentes de misericordiâ Dei, qui in peccato usque in finem perseverantibus, nullibi salutis securitatem promisit.

Nota quintò, per præsumptionem etiam delinquere eos qui occasionibus proximis peccandi, ac graves tentationes afferentibus, temerè et absque necessitate se ingerunt, confidentes se vel propriis viribus, vel divino auxilio in illis non lapsuros in peccatum. Talis namque confidentia prorsus inordinata est, cum homo nec viribus propriis graves tentationes superare possit, neque temerè se ingerentibus in ejusmodi occasiones auxilium divinum à lapsu præservans adesse soleat.

Nota sextò, item peccato præsumptionis esse obnoxios, qui ex habitu voluntario, quem scilicet congruis remediis amovere non allaborant, in eadem peccata mortalia continuo relabuntur, sub spe percipiendæ remissionis toties quoties continuos illos relapsus in tribunali Pœnitentiæ confitentur. Tales enim sperant veniam peccatorum sine verâ pœnitentiâ, quæ esse non potest sine proposito efficaci non peccandi de cætero, quo carere eos qui ex habitu voluntario, sive quem congruis remediis non student amovere, continuo relabuntur, supra ostensum est in primâ parte, sectione 6, de consuetudinariis ac recidivis.

Nota septimò, fatendum interim cum sancto Thomâ, 2-2, quæst. 21, art. 2, ad 3, eum qui non ex habitu seu consuetudine voluntariâ, sed ex merâ fragilitate peccat sub spe veniæ quandoque percipiendæ cum proposito abstinenti à peccato, et pœnitendi de illo, postquam commissum fuerit, non essereum præsumptionis, sed potius ex eo peccatum diminui; « quia talis videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccandum. »

§ II. *Assignantur remedia.*

Cùm ex prænotatis constet plura dari præsumptionis genera et species, diversa quoque remedia confessario ad manum esse debent præsumptuosis præscribenda.

Itaque si confessarius animadvertat pœnitentem laborare præsumptione Pelagianâ aut illi affini, quâ nempe ita confidit propriis viribus, ac si sine divinæ gratiæ adjutorio posset quasvis tentationes superare, vel à peccato resurgere, vel opera salutaria perficere (quales, proh dolor! hodiè multos reperire est in populo christiano de divinæ gratiæ necessitate parùm vel nihil instructos; vel si speculative instructi sint, certè in praxi ita se gerentes, ac si reverà Pelagiano errore infecti essent); si, inquam, confessarius taliter præsumptuosum pœnitentem habeat, oportet illi pro remedio præscribere, ut seriò ruminet S. Scripturæ testimonia quibus exprimitur necessitas divinæ gratiæ ad evitanda peccata, et ad singulos actus salutariter bonos, ut frequenti illorum testimoniorum meditatione, nimia illa de propriis viribus confidentia excludatur. Testimonia autem illa S. Scripturæ sunt sequentia, et his similia: « Sine me nihil potestis facere, » Joan. 15. « Non sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, » 2 ad Cor. 3. « Deus est qui operatur in vobis, et velle et perficere pro bonâ voluntate, » etc., ad Philip. 2. Proderit etiam contra præfatæ præsumptionis vitium inculcare verba concilii secundi Arausicani, cap. 6: « Si quis sine gratiâ Dei credentibus, volentibus, desiderantibus et pulsantibus nobis, misericordiam dicit conferri, non autem divinitus, ut credamus, velimus, vel hæc omnia sicut oportet agere valeamus, per

infusionem et inspirationem sancti Spiritûs in nobis fieri confitetur, aut humilitati aut obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adjutorium, nec ut obediens et humilis sit, ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: « *Quid habes quod non accepisti?* » et: « *Gratiâ Dei sum id quod sum.* »

Adversùs præsumptionem Lutheranam vel illi vicinam, quâ quis nimium confidit de bonitate et misericordiâ Dei, ea sacræ Scripturæ loca expendenda sunt, quibus necessitas pœnitentiæ ad remissionem peccatorum et honorum operum ad salutem inculcatur; exempli gratiâ: « Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. » Luc. 13. Facite fructus dignos pœnitentiæ. » Luc. 3. « Reddet unicuique secundùm opera ejus. » Matth. 16. « Qui seminat in carne suâ, de carne et metet corruptionem; qui verò seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. » Ad Gal. 6.

In speciali autem, illis præsumptuosis, qui, etsi in peccatis perseverent, nec de vitâ mutandâ cogitent, securè interim confidunt Deum sibi in fine vitæ propitium fore ob aliqua externa pietatis officia erga beatam Virginem, sanctam Barbaram, aliosve sanctos, demonstrare oportet, hanc fiduciam nullo solido fundamento niti, imò plenam esse temeritate, quia ut in prænotamine diximus, nullibi Deus securitatem salutis promisit in peccatis vitam ducen-
tibus, etsi alicui sodalitiò beatæ Mariæ Virginis nomen dederint, aut certas preces in ejus aut alterius sancti honorem in dies recitaverint, vel alia externæ pietatis officia exercuerint. Minimè quidem diffitendum est, imò populo christiano diligenter inculcandum quòd patrocinium beatæ Mariæ Virginis, sanctæ Barbaræ aliorumve sanctorum pro felici morte plurimum prosit quatenus suis cultoribus

ac clientibus impetrare solent à Deo auxilium gratiæ ad vitam christianè instituendam, et quandoque ad resurgendum à peccato etiam mortali, si fortè ex fragilitate in illud labantur; insuper in ipsâ horâ mortis post vitam christianè transactam obtinendo victoriam contra insultus diaboli, calcaneo vitæ hominis potissimum insidiantis; idèoque supra inter remedia generalia devotionem erga beatam Virginem meritò recensuimus commendavimusque.

Verùm asserere quòd quicumque sodalities alicui beatæ Virginis nomen dederint, aliquibus externæ pietatis officii eam coluerint vel beatæ Barbaræ, aut alteri sancto devoti fuerint, possint securè confidere se, non obstantibus continuis relapsibus, nec vitâ in melius commutatâ, finaliter non perituros; summæ temeritatis est ac præsumptionis, maximè cum Scriptura sacra variis in locis vitam in peccatis ducentibus infelicem mortem, et æternam damnationem apertè pronuntiet, ut Psal. 1: « Iter impiorum peribit. » Psal. 33: « Mors peccatorum pessima. » Eccli. 3: « Cor durum habebit malè in novissimo; » unde concursus est sanctorum Patrum vox: « Pœnitentiæ sera, rarò vera: qualis vita, finis ita. » S. Augustinus, tomo 3, hom. 41 ex quinquaginta, loquens de agente pœnitentiam in fine vitæ, ait se securum non esse, et addit: « Pœnitentiam dare possum, » id est, verba absolutionis sacramentalis super ipsum proferre, « securitatem dare non possum. Vis te dubio liberare? Vis quod incertum est evadere? Age pœnitentiam, dum sanus es. » Et ne quis exemplo boni latronis seducatur utpote singulari, ponderanda sunt hæc doctoris Melliflui verba. « In toto canone Scripturarum, nullum alium præter hunc latronem invenies sic salvatum. »

Rectè igitur quidam eximius: Si propter tres mortuos à Christo resuscitados non nisi summâ temeritate differtur

pœnitentia in tempus quod erit post mortem; quomodò ob unum latronem in fine vitæ conversum sine tali temeritate differtur usque ad finem vitæ? Item nocivum est de hominibus qui vitam, non secundum Evangelium, et potissimum in criminibus continuârunt, passim dicere eos benè mortuos esse, quia susceperunt Sacramenta Ecclesiæ in fine vitæ, siquidem hoc pacto hominibus adimitur horrore tali vitæ debitus.

Eâdem ratione meritò censemus nocivum esse passim dicere de sodalibus Marianis, qui vitam in criminibus continuârunt, benè mortuos esse eò quòd sodales Mariani essent, quia aliis sodalibus Marianis facilè ex hoc ansa præberetur similiter vitam in criminibus ducendi. Facilè interim admittemus pauculis aliquibus sodalibus post vitam in criminibus transactam, finalem pœnitentiam singulari Dei misericordiâ, patrocinate beatâ Virgine, fuisse concessam; attamen ex casibus illis rarioribus regula statui non potest, quâ securè nitantur alii criminosi cum evidenti periculo suæ æternæ damnationis.

Si quis alleget se aliquando in concione audivisse dictum esse de confratribus Rosarii: « Nemo Mariæ cliens æternum perit; » item de gestantibus scapulare revelatum esse « in quo quis moriens æternum non patietur incendium; » reponendum ei erit de Eucharistiâ, et quidem Christo attestante, et Evangelistâ scribente, dictum esse: « Qui manducat hunc panem vivet in æternum, » et tamen quot myriades Christianorum de pane illo edentes iudicium sibi manducant et bibunt, utique æternæ damnationis. Sicut ergo promissio illa de esu panis eucharistici, intelligenda venit conditionaliter, et si reliqua ad salutem necessaria non defuerint qualis est vera pœnitentia, et vitæ emendatio; ita procul dubio promissiones et revelationes

si quæ sint, de Rosario, scapulari, aut cultu beatæ Barbaræ omninò intelligi debent.

Nec tamen idcirco superflue aut inutiles sunt ejusmodi devotiones, quia, ut de proximo dicebamus, juvant ad agenda pœnitentiam, et vitam in melius commutandam; ad quem finem S. Pater noster Dominicus prædicationem Rosarii Mariani præcipue ordinavit, nempe ut infideles et hæretici ad fidem catholicam, et malè viventes Catholici ad meliorem vitæ frugem converterentur, patrocinio illius, quæ « sola omnes hæreses interfecisse dicitur, et refugium peccatorum appellatur. »

Et quidem hasce veritates publicè et privatim hominibus, dum sani sunt inculcare oportet, exemplo sanctorum Patrum, ut à vitio præsumptionis sanari, vel certè præservari valeant. Ubi verò contingeret confessarium adesse peccatori moribundo qui usque in ultimam horam pœnitentiam distulit, ne desperationis abysso absorbeatur, ea proponenda sunt quæ ad divinæ misericordiæ commendationem faciunt, et moribundi animum in spem possunt erigere.

Porro eis qui peccant vitio præsumptionis, eò quòd sese in occasiones proximas et graves tentationes spontè ingerunt, confidentes quòd in illis non labentur, ostendere oportet ex Scripturâ sacrâ, et sanctis Patribus, hujusmodi confidentiam plenam esse temeritate, equidem attestante Spiritu sancto, Eccli. 3: « Qui amat periculum, in illo peribit; » idque, sive confidentia illa nitatur propriis viribus, quia hæ nimis infirmæ sunt et imbecilles; sive auxilio divino sperato, quia Deus istud ultrò se in graves tentationes conjicientibus nullibi promisit; quinimò tales planè merentur ut auxilium divinum iis subtrahatur; sicut miles dignus est non adjuvari à duce, dum neglecto ducis præscripto in medium hostium temerè se conjicit.

His tandem præsumptuosis, qui ex consuetudine vel habitu, quem congruis remediis non student amovere, in eadem peccata mortalia continuò relabuntur, sub spe veniæ et remissionis vi confessionis sacramentalis toties quoties lapsi fuerint interponendæ; proponenda est doctrina à nobis supra tradita in primâ parte, de consuetudinariis, ex quâ habetur hujus modi confessiones ac pœnitentias non nisi larvatas esse ac fictitias, imò sacrilegas ob defectum propositi efficacis non peccandi in posterum; non enim potest efficaciter quis proponere evitare peccatum, cui causa vel occasio proxima peccandi, qualis est prava consuetudo, manet voluntaria; manet autem hæc voluntaria consuetudinario, quamdiù congruis remediis illam non studet amovere.

SECTIO XXIII.

De remediis contra scrupulos.

Etsi scrupuli conscientiæ non sint peccata, quia tamen scrupulositas est morbus animi, non minùs periculosus quàm molestus, oportet ut confessarius tanquàm medicus spiritualis ad manum habeat spiritualia pharmaca ac remedia morbo huic curando opportuna. Priusquam verò remedia illa suggeramus, pro pleniori instructione tyronis theologi paucis prænotandum, quid scrupulus conscientiæ, quæ conscientia scrupulosa, et qui censendi scrupulosi; ac insuper quæ sint causæ scrupulorum. Oportet namque medicum primò nôsse naturam morbi et ejus causas, ut congruis remediis illum valeat dispellere.